

ונלוו לו סערות ומהמורות, אך הוא הסתיים בהצלחה, ובסופו נחתמו הסכמים קיבוציים המבטיחים, בין היתר, שקט ביחסי העבודה לשנים הקרובות. לפיכך, לשמחתי, בשנה השלישית לכהונתי – השנה הנסקרת בדוח זה, יכולנו להתרכז בבנייה ובהסתכלות קדימה, על בסיס היסודות שהושגו.

כל זרעות הארגון התלכדו השנה להכנת תכנית אסטרטגית רב-שנתית המביטה קדימה. תכנית זו, שתצא לפועל החל בשנת הלימודים תשע"ב, שאבה משאבי זמן וניהול מעשרות עובדים באוניברסיטה, תוך שילוב מלא של זרעות האקדמיה והמינהל. לתכנית שני חלקים עיקריים: (1) הדגשים חדשים; (2) שיפור ושימור הקיים. החדש אמנם מושך תשומת לב, אך שיפור ושימור הקיים הם הדרך הבטוחה להצלחה. לאוניברסיטה הפתוחה מסורת רבת שנים של מצוינות והצלחה. זהו ארגון הבנוי על עובדים ועובדות מצוינים המסורים לארגון ועסוקים בלא הרף בחתירה לשיפורים, ולכן הדגש בתכנית הרב-שנתית הוא על המשכיות ולא על מהפכות. עם זאת, יש מהלכים המחייבים הכוונה ומיקוד מערכתי, ואלו הכיוונים החדשים, הנגזרים מזיהוי מגמות מצד אחד ומהגדרת מטרות מצד שני ומתווים את הדרך להשגת המטרות תוך שינוי מגמות.

בתכנית האסטרטגית הרב-שנתית יש כמה הדגשים חדשים. הראשון והמרכזי שבהם מתקשר לליבת השליחות של האו"פ – הנגישות. האוניברסיטה הפתוחה הוקמה ונבנתה כאוניברסיטה ייחודית, המאפשרת רכישת השכלה אקדמית איכותית, בין באמצעות לימוד של קורסים אחדים שלא לשם השגת תואר, ובין דרך השלמת לימודים לקראת תואר אקדמי אוניברסיטאי – וזאת, באמצעים ייחודיים הנותנים מענה לקהל שאינו יכול או אינו רוצה להתאים את עצמו למסגרות הקשוחות והמובנות של המוסדות האחרים להשכלה גבוהה (קרי: לימודים לתואר ראשון, לאחר סיון בקבלה, בזמן מלא ובתקופה קצובה של 3-4 שנים, המבוססים על נוכחות בהרצאות בקמפוס). יתרה מזו, אחד היעדים העיקריים של האוניברסיטה הפתוחה מאז הקמתה היה לאפשר לתושבי הפריפריה הגאוגרפית למצות את הפוטנציאל האקדמי שלהם. אלא שמשנות התשעים הוקמו ברחבי ישראל עשרות מכללות ציבוריות ואחרות, והיום אין כמעט ישוב בארץ שאין בקרבתו מוסד להשכלה גבוהה. לכן, האתגר שמולו ניצבת האו"פ השתנה, והדגש כיום הוא על הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה לפריפריה החברתית, ובעיקר לאוכלוסיות החרדים ודוברי הערבית בישראל. כפי שקבעו קובעי המדיניות בכל הדרגים, שילובן המלא של אוכלוסיות אלו בחברה בישראל לוקה בחסר, בין היתר בגלל

דוח זה מביא לפניכם את סיכום פעילות האוניברסיטה הפתוחה בשנת תשע"א, ונסקרים בו ההיבטים האקדמיים השונים וכן מגוון הפעילויות החוץ-אקדמיות של המוסד. כאוניברסיטה, עסקה האוניברסיטה הפתוחה השנה במגוון היבטי ההוראה האקדמית – תארים, קורסים, סטודנטים, בוגרים, מרכזי לימוד; במחקר – הקמת מכוני מחקר וחיוזק התמיכה בחוקרים; ובפיתוח אקדמי – תכניות לימודים חדשות, כתיבה ושכתוב של קורסים והפקתם בטכנולוגיות מסורתיות לצד טכנולוגיות מתקדמות. כמו כן נסקרת בדוח זה פעילות המוסד כגוף המבוסס על עובדים, מבנים, תקציבים, ידידים ותומכים, וגם על מסורת, אווירה, ורוח ייחודית – הידועה בשם "רוח האו"פ".

מאפייני הפעילות החיצונית של האוניברסיטה הפתוחה, ובראשם הפעילות האקדמית, נמצאים זה שנים רבות במגמה הולכת ומשכת של שיפור – יותר תכניות לימוד, יותר קורסים, יותר סטודנטים, יותר בוגרים. ואולם במישור המוסדי עברה האוניברסיטה הפתוחה טלטלה בשנים האחרונות. טרם היכנסו לתפקיד התארגנו מרכזי ההוראה והמנחים ודרשו לפתוח במשא ומתן קיבוצי שיוליך לשיפור תנאי עבודתם. מיד לאחר מכן התאגדו גם חברי הסגל המינהלי, והשנתיים הראשונות לכהונתי כנשיאת האוניברסיטה הפתוחה התמקדו בהסדרת יחסי העבודה במוסד. זהו תהליך לא פשוט מטבעו,

השנה אפליקציה של האוניברסיטה הפתוחה בסמארטפון. החלטנו לשפר גם את השירות לאלו שעדיין אינם סטודנטים, ובשנת הלימודים תשע"ב נפתח לראשונה מוקד לטיפול במתעניינים בלימודים בא"פ. מתוך מחויבות חסרת פשרות לשקיפות, התכנית הרב-שנתית על כל מרכיביה הוצגה לפני כל עובדי האוניברסיטה הפתוחה ותהיה זמינה עבורם באתר.

האוניברסיטה הפתוחה אינה שוקטת על שמריה. לצד הפעילות השוטפת (אקדמית ומינהלית) בהוראה, בפיתוח אקדמי ובמחקר, ראוי לציין ארבעה אירועים לא שגרתיים בשנת תשע"א, השנה הנסקרת בדוח זה:

1. השלמת ההסכמים הקיבוציים והיערכות ליישומם. כאמור, חתימת ההסכמים הקיבוציים עם הסגל הזוטר ועם הסגל המינהלי הביאה לעידן חדש ביחסי העבודה באוניברסיטה הפתוחה, הן בצורת ההתנהלות והן בצורת ההעסקה. עם זאת, יישום ההסכמים מחייב היערכות אחרת, וכל הצדדים נדרשו השנה למאמץ, שנעשה ברוח טובה ובהבנות ראויות לציון.
2. פתיחת מיזם חרדים להנדסאות. ביה"ס לטכנולוגיה של האוניברסיטה הפתוחה פרץ השנה לאוכלוסייה החרדית. לראשונה נפתחו מכינות ללימודי הנדסאים שהן ייחודיות לאוכלוסייה זו, וכבר השנה למדו בהן כ-100 תלמידים במרכזי לימוד שנפתחו במוקדי אוכלוסייה חרדית. זאת, במימון מלא של המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה ובמדע ומקורות אחרים.
3. חציית קו 30,000 בוגרי ומוסמכי האוניברסיטה הפתוחה. את האירוע החשוב הזה חגגנו עם בוגרי האו"פ, עובדיה, ידידיה ואורחיה. הזרקור בדוח זה מופנה לבוגרים שלנו.
4. הגדלה ניכרת של היצע הלימודים לתואר השני. המל"ג אישרה השנה שתי תכניות חדשות לתואר שני, ועם הפעלתן (בשנת הלימודים תשע"ג) נציע 8 תכניות לתואר שני.

ובכן, תמה שנה עמוסת אתגרים, ואנחנו מסכמים את תשע"א, ומקווים ששנת תשע"ב תהיה שנה עם בנייה. להתמודדות עם האתגרים בעבר, בהווה ובעתיד שותפים כלל עובדי האוניברסיטה הפתוחה, חברי המוסדות המנהלים – מועצת האו"פ, הוועד המנהל והסנאט – הסטודנטים, הבוגרים, ואלפי ידידי ותומכי האוניברסיטה בארץ ובעולם. ועל כך יבואו על הברכה.

ייצוגן החסר במערכת ההשכלה הגבוהה. הצורך ההולך וגובר לתת מענה להשתלמויות ולרכישת השכלה אקדמית לכלל האוכלוסייה בארץ תוך כדי השילוב בעבודה, ולא רק כהכשרה לפני הכניסה לשוק העבודה (lifelong learning – LLL), הוא האתגר הלאומי המוביל בשדה ההשכלה הגבוהה. לרשות האוניברסיטה הפתוחה עומדים כלים ייחודיים הנחוצים להתמודדות עם אתגרים עכשוויים אלו ולהנגשת ההשכלה הגבוהה הן לאוכלוסיות ייחודיות והן לגברים ונשים במעגל העבודה – וזאת ללא מגבלות של "מכסות" או אילוצים אחרים. ואכן, אחד היעדים המרכזיים בתכנית העתידית הוא "פריצה לאוכלוסיות חדשות".

עד מרכזי נוסף נובע גם הוא מצורת ההוראה הייחודית של האוניברסיטה הפתוחה. בין 46,000 הסטודנטים הרשומים לקורסים אקדמיים בשנה נתונה יש, לצד רבים החותרים לתואר אקדמי מלא, כאלו המעוניינים בקורסים/בודדים או בהתנסות בלימודים שלא למטרות תואר. ככלל, יחידת הלימוד הבסיסית באוניברסיטה הפתוחה היא הקורס הסמסטרילי, ולא תכנית הלימודים לתואר (הכוללת 18-25 קורסים) כמו במוסדות האחרים להשכלה גבוהה. באוניברסיטה הפתוחה, כל קורס מתנהל כיחידה עצמאית – הן אקדמית והן מינהלית. בשל כך, האוניברסיטה הפתוחה רואה את הסטודנט או הסטודנטית כלומדים בקורס ("הרשמה"), וחסרה בה ראייה אינטגרטיבית של אדם בדרכו אל התואר. כיוון שכך, האחריות על תפירת הקצוות והשלמת הדרישות לתואר נופלת על הסטודנט עצמו, ומצריכה יוזמה ומשמעת עצמית מטעמו. באופן טבעי, כאשר הלימודים האקדמיים משולבים בחיי היומיום, אילוצים כמו לחץ בעבודה, ילד חדש במשפחה וכד' עלולים לגרום לדחיקת הלימודים הצדה. ואכן, מבדיקה שערכנו לאחרונה, עלה שיש אלפי סטודנטים שהשלימו יותר משנתי-שלישים מהתואר באוניברסיטה הפתוחה. לכאלפיים נותרה רק עבודה סמינריונית אחת להשלמת התואר, והם אינם פעילים אקדמית בשנה וחצי האחרונות לפחות. את האוכלוסייה הזאת הצבנו בראש דאגותינו. כחלק מהשירות לסטודנט וממחויבותנו לחברה בישראל, החלטנו להתמקד בסטודנטים אלה – להחזירם ללימודים ולעודד אותם להשלים את לימודיהם לתואר. כדי לעמוד ביעד זה נקים בתשע"ב מוקד לעידוד השלמת התואר, שירכז את הפעילות בנושא זה מול קהל היעד, הן בהיבטים האקדמיים והן בהיבטים המינהליים.

לצד יעדים אלו, אנו ממשיכים בפיתוח ויישום של טכנולוגיות למידה כדי להרחיב ולגוון את ארגז הכלים, ולאפשר לכל סטודנט להתאים לעצמו את צורת הלמידה המתאימה לו. כמו כן, אנחנו מרחיבים ומשפרים את השירות לסטודנט, וחנכנו

חגית מסר – ירון,
נשיאת האוניברסיטה הפתוחה